

גליון מ"ו - אייר סיון תשע"ז

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" | ת.ד. 3196 בני ברק | טל': 050-4134645 | פקס: 072-3377748 | קו מידע: 077-2261034 | דוא"ל: korbanot@okmail.co.il
 בנשיאות הרבנים הגאונים: רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

רשמי הוד מכנסי חודש ניסן - עמודים 11-12

בגיליון:

הבאת לחמי תודה מן החדש
קודם שתי הלחם

לקט תגובות הקוראים

חיוב בדיקת חמוץ במקדש
אם יש חיוב להסתפג לאחר קידוש יו"ר
ברכה על לבישת בגדי כהונה
מניין תשעים ושלושה כלי שרת
בענין מצות שמחה באכילת קדשים
עבודה בכורות לעתיד לבוא
הערות בדיני הקמיצה

דיני הקטרת הקטורת

לזיים בדוכנם

אם אומרים שיר על שלמי עיצרת

האם יש מצוה לשמוע את שיר הלזיים
שיר של יום בפורים במקדש

אכילת פסח שני לאור הנר

ק"ש וברכותיה בתמיד של בין הערביים

פליגי מים תזל עינינו
על סילוקו של הגאון הגדול

רבי שמואל יעקב

ב"ר יששכר דוב בורנשטיין זצוק"ל
אשר חיזק ועודד את מפעלי המכון
להרבות בלימוד דיני הקודש והמקדש
נלב"ע י"ח אייר ל"ג בעומר תשע"ז

התודה והברכה

הננו להודות לכל התורמים והמסייעים
בהצטרפות למכירה הסינית של "וכנו" - עבור
שיבות בין הזמנים "ממלכת כהנים" שע"י מכון
תורת הקרבנות

זכות הלימוד והעסק בהלכות הקרבנות
הנחשב כהקרת קרבנות בביהמ"ק יעמוד
להם ולכל הנלוים אליהם לשפע רב המובטח
למחויקי התורה ולחזות במהרה בבנין ציון
וירושלים כביאת משיח עדקנו אמן

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי יוסף שמעון פרסר שליט"א

הבאת לחמי תודה מן החדש קודם שתי הלחם

לחקור באיסור להביא מנחות מן החדש קודם שתי הלחם, האם נכלל בזה גם לחמי תודה, ויסוד הנידון האם ארבעים חלות אלו איקרו מנחה, ויהא אסור להביאם מתבואה חדשה קודם שתי הלחם כדין כל המנחות, או שאין להם כלל תורת מנחה ויהא מותר להביא תודה ולחמה קודם שתי הלחם.

והנה בגמ' במנחות מו: אמר אביי: "לחמי תודה לא איקרו מנחה, שתי הלחם איקרו מנחה, שנאמר בהקריבכם מנחה חדשה לה'", ומפורש להדיא דלחמי תודה לא איקרי מנחה.

אולם בגמ' בדף קח. תני בברייתא: "מותר מנחה ירקב", ומפרש לה רבה דהיינו "מותר לחמי תודה ירקב", והעיר בהגהות מצפ"א הלא בדף מו: אמר אביי דלחמי תודה לא איקרו מנחה, ותיריך המצפ"א דהתם אביי הוא דס"ל הכי אבל רבה פליג וס"ל דלחמי תודה איקרי מנחה. וא"כ נמצא דאיפלגי אמוראי אם לחמי תודה איקרי מנחה.

ובטעם דלחמי תודה יחשבו מנחה אף שאין קרבים על המזבח, י"ל עפ"י הגמ' במנחות נז: דהמעלה ממותר שתי הלחם על המזבח עובר בלאו דכל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו, ופרש"י: "ומשתי הלחם כבר עלו חלבי כבשי עצרת הבאין עמהן וכגופן דמו". וכן במנחות נח. אמרו דשאור הותר מכללו במקדש בשתי הלחם לקרב עמהן, ופרש"י: "אשני כבשי עצרת קאמרי דקרבים עם שתי הלחם, והיינו הותר מכללו במקדש לקרב עמהן", הרי ששתי הלחם איקרו כאילו הם קרבים על גבי המזבח, ויש מהן לאישים, מפני כבשי עצרת הקרבים עמהן, [וראה בקר"א מנחות מ"ו בשם הזה"ק]. ובאור שמח החדש עמ"ס מנחות דף נח. כתב רבינו מאיר שמחה זצ"ל דשאור הותר מכללו במקדש כולל גם חלות החמץ שבלחמי תודה, ועי"ש בביאור יוסף אור' שנתבאר שכיון שיש בהם מצות "תנופה" משום כך יש עליהם תורת קרבן, עי"ש.

ומכל הלין שמענו ענין שם תורת מנחה גם בלחמי תודה, ומעתה לכאור' יהא אסור להביא לחמי תודה מהחדש קודם שהוקרבו שתי הלחם בעצרת, והוא חידוש נפלא.

לקראת חג השבועות

במסגרת השיעורים המתקיימים במועדי השנה

יתקיימו בעז"ה בליל חג השבועות ויומו שיעורים בבתי הכנסת

בדיני שתי הלחם וקרבנות חג השבועות

ובדיני מצות הבאת הביכורים

המעוניינים בשיעור הלכתי בנושאים אלו באיזור מגוריהם,

ישאירו בהקדם שם וטל' בקו המידע של תורת הקרבנות: 077-2261034
בשלוחה 5

פרטים על השיעורים ברחבי הארץ יפורסמו בנפרד

בית יער הלבנון
תגובות לגליונות קודמים

חיוב בדיקת חמץ במקדש

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

בגליון מ"ה כתב ידידי הרה"ג ר' שמואל הלוי לאבינשטיין שליט"א להסתפק אם יש חיוב בדיקת חמץ במקדש, כיון שיש שני קרבנות שבהן יש חמץ והם שתי הלחם ולחמי תודה. וכתב בשמי שכיון שיש איסור להותיר מקרבנות אלו, י"ל שלא הותירו מהן, ולפיכך א"צ לבדוק החמץ.

וכתב להוכיח שיש בלחמי תודה איסור להותיר, מדברי הרמב"ם בהל' פסוה"מ פ"ז ה"ז, שכתב אם חשב לאכול מן הלחם למחר הלחם לבדו פגול. [וכן יש להוכיח כן ביחס לשתי הלחם, שכתב הרמב"ם שם בה"ח חשב שיאכל משתי הלחם למחר שתי הלחם פגול כו']

וכתב שם בשם אביו שלחם הפנים הוא כשאר קדשי קדשים שנאכלין ליום ולילה, והעיר ממה שאמרו בזבחים פ"ז א' שאפילו אם נשאר הלחם על השלחן כמה שבתות אין בכך כלום. וביאר דהיינו רק אם נשאר על השלחן, אבל מחוץ לשלחן נפסל בלינה.

ולא הבנתי מה ענין פסול לינה בלחם הפנים לכאן, דהא לחם הפנים הוא מצה, וכאן הנידון בקרבן שהוא חמץ כגון שתי הלחם ולא לחם הפנים.

עוד כתב בשם אביו דאמנם מן התורה אינו עובר בב"י על חמץ זה שהוא של גבוה, מ"מ מדרבנן חששו שמא יבא לאכלו ולכן יהי חיוב בדיקה, והשיב דמבדל בדילי אינשי מיניה משום איסור נותר. וצ"ב למה בדילי מאיסור נותר יותר מאיסור חמץ, דהא על אכילת חמץ חייב כרת כמו על אכילת נותר.

הרה"ג רבי מאיר זלדר שליט"א

בגליון הנפלא "תורת הקרבנות" (גליון מ"ה) הסתפק הרב שמואל לאבינשטיין שליט"א האם יש חיוב בדיקת חמץ בבית המקדש שהרי אכלו שם לחמי תודה, ודן שכיון שאסור להותיר מהלחמי תודה אי"צ בדיקה כיון שכבר בדקו המקום מחמץ.

אמנם יעויין במרדכי פסחים רמז תקל"ה שהביא מהירושלמי, שחצרות שבירושלים אע"ג שבדקו שם מחמץ שלא יהיה נותר מלחמי תודה, מ"מ חייבים בדיקה כדי שלא תחלוק בין בדיקה לבדיקה, הרי מפורש להדיא שאין זה סברא לפטור מבדיקה. ועי"ש במרדכי מה שהוכיח מדין זה, ועיין עוד תרומת הדשן סי' קל"ג.

הרה"ג רבי אברהם ישעיה פרקש שליט"א

לענין חיוב בדיקת חמץ במקדש המוזכר בגליון מ"ה, רציתי להעיר שבירושלמי פסחים פ"א ה"א מבואר דחצרות שבירושלים שאוכלים שם חלות תודה צריכות בדיקה אע"פ שנבדקו מחמת נותר ומבואר בפוסקים (עי' ראב"ן) דהיינו בדיקה מחמת חמץ של החלות תודה.

הרה"ג רבי שמעון ליפשיץ שליט"א – לונדון

ראיתי מה שכתב הרה"ג ר' שמואל הלוי לאבינשטיין שליט"א לחקור האם בבית המקדש היה חיוב בדיקת חמץ, וכתב לדון שאף אם היה איסור להשאיר כדי שלא יהיה נותר, אבל אולי לא נתקיים בזה דין בדיקה דאולי נשאר משהו חמץ. והביא דכיון דממילא הוא נותר ובדילי אינשי מיניה ליכא חיוב בדיקה, רציתי להוסיף דבאמת יעויין בירושלמי ריש פסחים רב יוסה בעי חצירות שבירושלים שאוכלין שם חלות תודות ורקיקי נזיר [ויל"ע

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10.45 בערב בבנין ישיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10.30 בערב בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע בשבת קודש בשעה 4.00 אה"צ בביהכנ"ס תורה ותפילה רח' רבי יהודה הנשיא ברכפלד

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע ביום שישי בשעה 11.20 בביהמ"ד אהל יוסף רמות בעז"ו (קומה ב')

הקו לשמיעת שיעורי 'מכון תורת הקרבנות' בעניני עבודת בית המקדש בימי המועדים ובכל השנה

בקול הלשון: 03-6171111-1265

לפתיחת שיעורים נוספים בהלכות הקודש והמקדש ולהכנסת שיעורים למאגר: 050-4134645

רשימת ספרים וחיבורים בהלכות הקודש והמקדש

שיצאו לאור בס"ד ע"י המכון

ספרי הלכה

אוצר דינים 'תורת הקרבנות' הלכות הבאת הקרבן / שער הקרבן' הלכות קרבן פסח

חבורות 'אוצר דינים תורת הקרבנות'

סדר עבודות התמיד ושבת ור"ח / הלכות הוריות / הלכות שגגות / הלכות מעשר בהמה / הלכות ארבע עבודות הקרבן / קרבנות מועדי השנה / קרבנות חג השבועות ושתי הלחם / קרבנות חודש תשרי / הלכות פרועי ראש שתוי יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / הלכות מחצית השקל תרומת הלשכה ותרומה חדשה / הלכות קרבן שנדחה מהקרבה

קבצים תורניים אליבא דהלכתא

ארבעה קבצים בעניני מסכת זבחים / בעניני מסכת בכורות / בהלכות קרבן פסח ועניני מסכת כריתות

חיבורים בעניינים שונים

משמרת הקודש עמ"ס יומא / משמרת הקודש עמ"ס מנחות / סדר עבודות הקרבן בקצרה / סדר עשיית קרבן פסח בקצרה / ההנהגה באכילת קרבן פסח / מראי מקומות 'לשכת הכהנים' הלכות תמידין ומוספין [שתי חבורות] / קובץ דינים השייכים לקדושת המקדש

דיסקים להמחשה

קרבן פסח א - מההבאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין בכל הקרבנות) / ב - הכנת הקרבן לאכילה / ג - הדברים הנאכלים בקרבן / קרבן עולה (כולל הפשט וניתוח) / הקרבת קרבן חטאת העוף ועולת העוף.

מוקד מכירות ראשי: 052-7653813

עוד כתב שם לענין ההיכל דמסתבר שלא היו אוכלין שם כלל. ונראה שנתכוון לסברת הגמ' זבחים ס"ג א' גבי אכילה בהיכל דאמרו שם דאין אדם אוכל במקום רבו ופרש"י דזילותא דרביה היא לעשות צרכי עבד לפניו. אמנם אעפ"כ איתא התם ריב"ב אומר מנין שאם הקיפו עו"ג את כל העזרה שהכהנים נכנסים לשם ואוכלים שם ק"ק ודריש לה מקרא ע"ש, וא"כ אם נזדמן כזה בשנה שעברה יהיה מקום לחייב בבדיקה לפמש"כ בדבריו שם, [ובפרט דבכה"ג שכיח דמשום דבעיתי ישכחו מן החמץ שם].

אם יש חיוב להסתפג לאחר קידוש יו"ד

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

בגליון מ"ה כתב ידידי הרה"ג ר' אברהם כהן שליט"א על דברי ספר טל תורה שהכהן גדול היה מסתפג לאחר טבילתו ביו"ד, כדי שלא יהנה מהמים שעליו, והקשו ע"ז מהא דמותר ללכת במים ביו"ד ללמוד תורה, ולא כתבו הפוסקים שצריך להסתפג, וע"ז השיב שאם הוא עם בגדיו בתוך המים אין בזה הנאת רחיצה ולא דרך רחיצה, והוכיח ממה שאין בזה משום שרייתו זהו כבוסו הואיל ואין בזה נקיות אלא לכלוך.

ומה שהוכיח מהא דלא אמרינן שרייתו זו היא כבוסו אינה ראייה לכאן, דמטרת הכבוס היא לניקוי הבגד ובהא דאין ניקוי הבגד. ומה שכתב דההיתר ללכת במים ביו"ד הוא הואיל ואין בזה הנאת רחיצה ולא דרך רחיצה דהולך במים עם בגדיו, צ"ב א"כ למה מותר לעשות כן רק לצורך מצוה, הרי אינו דרך רחיצה.

ובמ"ב סי' תרי"ג סק"ד כתב בטעם ההיתר כיון שהוא לדבר מצוה ואינו מכיון להנאת רחיצה, ע"ש. והיינו דהואיל ומטרתו היא לדבר מצוה לפיכך אינו מתכוין להנאת רחיצה, ולכן מותר רק אם הולך לדבר מצוה. אבל אם רחיצה עם בגדיו אינה דרך רחיצה וזו היא סיבת ההיתר - א"כ צריך להיות מותר גם אם אינו הולך לדבר מצוה.

ד. שם בגליון כתב הרה"ג ר' שמעון ליפשיץ שליט"א בשם ספר חוקת חיים שיש להוכיח מהא דמבואר בחגיגה י"ט א' דמועיל להחזיק עצמו לכל מה שירצה גם אחר הטבילה, ובתוס' כתבו דהיינו בעודו לח, שהטבילה אינה נגמרת עד שיסתפג, ולכן צריך הכה"ג להסתפג.

והדברים לא מובנים, דפשוט וברור דהטבילה נגמרת ביציאתו מן המים אף שהוא עדיין לח, ומה שמועיל להחזיק עצמו למה שרוצה כ"ז שהמים עליו, זהו רק לענין מעלות דרבנן.

ואף אם נימא כדבריו אלו דהטבילה נגמרת רק לאחר שכבר אין המים עליו, אכתי לא מובן למה צריך להסתפג - ישאר כך עד שהמים יתייבשו מעליו ואז תגמר טבילתו.

ברכה על לבישת בגדי כהונה

הרה"ג רבי יוסף דע יונג שליט"א

בגליון תורת הקרבנות מ"א דן הרה"ג ר' אליהו קסלר שליט"א אם הכהנים ברכו ברכת המצוות כשלבשו בגדי כהונה, ותולה את הנידון במחלוקת הרמב"ם והראב"ד אם הלבישה הוא מצוה בפ"ע או רק הכשר מצוה לעבודה.

הנה בספר טעמא דקרא (פ' פקודי) הביא הגר"ח קניבסקי שליט"א את דברי המלבי"ם בארצות החיים (ארץ יהודה סי' י"ח

הלא ריקי נזיר לא היו מחמץ וצ"ע], ומקשה למה צריכין בדיקה הלא כבר בדוקות מן הנותר, ומתוך כדי שלא תחלוק בין בדיקה לבדיקה עיי"ש.

הרי להדיא מבואר דשפיר יש נידון אי יש חיוב בדיקה בחצרות שבירושלים שאוכלין בהן חלות תודות ולא אמרינן דכיון דממילא הן נותר בדילי מיניה אינשי, וביותר דהרי לא מצינו בשום מקום דחמץ של איסורי הנאה אין בו חיוב בדיקה אע"ג דמבידל בדילי מיניה, -- ואולי יש לדייק מהירושלמי דרק נסתפק "בחצרות שבירושלים" ולא נסתפק כן בבית המקדש גופא הרי דהבין דשם אין חיוב בדיקה וצ"ב.

ובמאי דנקט כדבר פשוט דבלחמי תודה אינו עובר בב"י וב"י, יש לדון ע"פ דברי המהרש"א בקידושין דף נו דקדשים שנעשו נותר פקע קדושתו וא"כ שוב אינו של גבוה.

והנה בעיקר הדין בדיקה שנזכר בירושלמי שהיו בודקין לאחר אכילת חלות תודות יש לברר מהו אותו בדיקה, דמשמעות הפרמ"ג בא"א סק"א כשהביא דברי הירושלמי משמע דהבין דלא היתה בדיקה ממש אלא הכוונה שבדאי היו נזהרין "שלא תאבד מחלות חמץ" משום שלא יבואו לידי נותר, וע"ז קאמר הירושלמי דאפ"ה צריך לבדוק שלא תחלוק בין בדיקה לבדיקה, היינו משום הרואה יאמר שאין בודקין לבילי י"ד עיי"ש.

והנה שוב מצאתי בקובץ ממעיני החושן טז, שהרב טוביה שפיגל שאל למון הגר"ח קניבסקי שליט"א אם בדקו בבית המקדש וענה לו וז"ל יכול להיות שבדקו, ומינו למישהו שיבדוק עכ"ל

הרה"ג רבי אמו"ג שליט"א - תפרח

הגיעני גליון תורת הקרבנות מ"ה, מלא וגדוש מזן אל זן בד"ת יקרים וערבים, ובעמוד הראשון דן רבי ש. לאבנשטיין שליט"א בדין חיוב בדיקת חמץ במקדש, וכתב בשם הגר"ח מ"שטיינברג שליט"א שמצד לחמי תודה ושתי הלחם אי"צ בדיקה, דבלא"ה אסור להשאיר מהן נותר, אך אעפ"כ סיים דאי"צ בירור גמור שבמשך כל השנה לא נשאר מעט חמץ מהם.

ולכאורה נראה [וכן מסתמא כוונת הגאון הנ"ל], שגם אם נשאר מהן משהו ודאי כהנים זריזין הן לקיים בו מצות שריפה כדון נותר. ועוד דודאי נזהרין שלא להשהותו במקדש שלא יבואו ליגע בו, דמטמא הוא את הידים כמו שאמרו פסחים ק"כ ב', ויכול להביא לבסוף לטמא קדשים.

אכן אף דמסברא היה נראה כן, שוב מצאי בס"ד דבירושלמי נראה לא כן, דהכי איתא בירושלמי בפ"ק דפסחים (פ"א דף א' ב') ר' יוסה בעי חצירות שבירושלים שאוכלין שם חלות תודה וריקקי נזיר מהו שיהיו צריכין בדיקה, בלא כן אינן בדוקות מן הנותר, ייבא כהדא דתני כו' אוץ הכא שלא לחלוק בין ביעור לביעור, הרי להדיא דקאמר דמסברא אי"צ בדיקה שהרי בדוקות הן מן הנותר וכמש"כ, ואעפ"כ מסיק לחייב משום שלא תחלוק בין בדיקה לבדיקה. והביאוהו המרדכי פסחים סי' תקל"ה ובהגר"א סי' תל"ג סי"א ד"ה אעפ"כ.

עוד חיפש שם גווני דאיכא חמץ במקדש, ולכאורה י"ל עוד גוונא כי הא דאמר במנחות מ"ז ב' לגבי שתי הלחם שחט שני כבשים על ד' חלות מושך שתיים מהן ומניפן והשאר נאכלות בפדיון, ומסיק שם דפריך להו גוואי וחולין ממילא קא הויין ולית בה משום חולין בעזרה, וא"כ כה"ג משכח"ל חמץ במקדש, וגם איסור נותר אין עליו [אלא דבסתמא אין עושין כן].

(ז) מה שהוצרך הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל להעמיד כרבי יהודה דס"ל דלחם הפנים דוחה שבת הוא מפני שרוצה לחשב דפוסים לחם הפנים ביום המרובה שהוא יו"ט א' דסוכות, ולכאורה בלא"ה נמי הרי גם בחוה"מ סוכות היו צריכים לעשרת הכלים הנוספים, [והכלי של חצי הין היה בימים שמנין הפרים לא היה זוגי], וא"כ אף אי לחם הפנים אינו דוחה שבת מ"מ בחוה"מ סוכות היו צריכים להני צ"ג. [למשל, אם חל ב' דחוה"מ ביום שישי, הרי ביום זה צריך לכל הני כלים שמנה הגר"מ שפירא זצ"ל גם בלא שלחם הפנים ידחה שבת, וכן אם חל ד' דחוה"מ או ה"ר ביום שישי].

אני טרם אכלה לדבר, הנני בברכת הדיוט תחזקנה ידיכם בעבודת הקודש, לחזק ולרומם ולהרבות לימוד תורת הקרבנות בישראל, ותחזינה עינינו במהרה כהנים בעבודתם לויים בדוכנם וישראל במעמדם, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

ראיתי מש"כ הרה"ג רבי א. כהן שליט"א (בגליון מ"ה) לדון על חשבוננו המדוקדק של הגאון הגדול הגר"מ שפירא זצוק"ל (כמובא בגליון מ"ג) במנין הצ"ג כלים שבמקדש, אשר נמנה ביניהם הכוס של זהב להשקות התמיד [וכפשוט סדר המשנה תמיד פ"ג מ"ד דנשנית הא דהוציאו הכלים בדיוק לפני שנשנית השקאת התמיד בכוס של זהב (וכדכתבנו בהערות בגליון מ"ג)], והשיג ע"ז שם דאינו ראוי להיות בחשבון הכלים כיון דהשקאת התמיד לפני השחיטה אינה עבודה והרי לא משתמשין בכלי שרת לדבר שאינו עבודה וכדאיתא במנחות ח' ב' עשרון למה נמשח. ומציע הכותב הנכבד שליט"א להשלים המנין של צ"ג ע"י סכין של שחיטה, וזה משום דלכתחילה שוחטין בסכין כלי שרת וכמבואר ברמב"ם פ"ד מהל' מעה"ק ה"ז [ויש להוסיף ולציין דכן דעת הרמב"ן חולין ג' א'], והוסיף שם די"ל דלכו"ע שוחטין לכתחילה עם כ"ש דוקא, ואדברא לדעת הגר"מ שצ"ל היה ראוי להיות המנין צ"ד כלים עכת"ד בקצרה הנוגעים לכאן.

והנה זה שלא מנה הגאון הנ"ל צ"ל סכין של שחיטה באמת פשוט ביותר, דאף אם הסכין כלי שרת לא נמנה אלא כלים של כסף וזהב וכדתנן שם במשנה בתמיד צ"ג כלים של כסף וזהב [וכדהזכיר גם הגאון הנ"ל כמה פעמים במכתבו], ולכן הסכינים דכנראה ודאי לא היו של כסף וזהב (ועי' ברמב"ן סו"פ יתרו דהסכינים היו של ברזל) אינן בכלל המנין, ובתוס' זבחים מ"ז ב' דשוחטין אף בקרומית של קנה אף להצד דצריכין להיות כ"ש דלא חיישינן בהם לקרומית של קנה אף אם בשאר כלים שבמקדש יש פסול משום הקריבהו נא לפחתך [ואולי הטעם כדי שלא יחשוש הבעלים מלבוא ולשחוט דמצות השחיטה בבעלים אף אם אין להם סכין מיוחד לכן מעיקרא לא נאמר הדין של כלי נאה בזה, ובפרט אם עיקר דין זה הוי רק פסול דרבנן וכמבואר בכס"מ פ"ב מהל' איסור"מ ה"י, ואף דבאחרונים דנו בזה לומר דהוי דאורייתא י"ל דלענין זה ודאי ראוי להיות רק מדרבנן כיון דאינו יפוי בגוף הקרבן ולכן י"ל דמחמת טעם הנ"ל לא חששו רבנן].

ואף אם נימא דלקרבן תמיד ראוי לקבוע כלי נאה ומיוחד ולכן אולי היד של הסכין נעשה של כסף או של זהב ומחמת כן יטען הטוען דאפשר שראוי להיות במנין הצ"ג כלים, אך עכ"פ כ"ז רק להשיטות דצריך כלי שרת עכ"פ לכתחילה, והרי ברור דיש ראשונים דסוברים דלא צריך כ"ש אף לכתחילה (ודלא כדברי הכותב) וזה שי' רבינו אפרים בתוס' זבחים מ"ז א' וגם תוס' שם בהמשך דבריו לא מכריע נגדו, וביותר הלכו עם שי' זו בתוס' ו

סק"א) שנקט בפשיטות שמברכים על הלבשה, ע"ש שכתב, "דהא מבואר בדברי הר"מ בספר המצוות, שחשב מ"ע בפ"ע ללבוש בגדי כהונה לעבוד בהם, ולפי"ז בלבישתן הוא מקיים מ"ע בפ"ע ובודאי צריך לברך 'אשר קב"ו ללבוש בגדי כהונה וכו', ויעו"ע במשכנות יעקב (סי' ח')."

אמנם הגר"ח ק שליט"א כתב, "אך לענ"ד שאין מברכין ע"ז שגם להרמב"ם המצוה היא רק אם יעבוד בהן דאז יש לו מצוה בלבישתן, אבל אם לא יעבוד בהן אינו מקיים שום מצוה בלבישתן וכל שאין עשייתה גמר מצוה אין מברכין עליה, כדאי' במנחות (מ"ב ע"ב) שמשו"ה אין מברכין על כתיבת תפילין כיון שכתיתבתן ועשייתן אינן גמר מצוותם עד שיקשרם."

מנין תשעים ושלושה כלי שרת

הרה"ג רבי מרדכי יונגרמן שליט"א

לכבוד מכון "תורת הקרבנות" בני ברק. שלו' רב לאוהבי תורתכם ואין למו מכשול.

אינה הקב"ה לידי הגיליון החשוב והנפלא "תורת הקרבנות" היוצא על ידכם, וראיתי בגיליון מ"ג את מכתבו המופלא של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל המונה והולך את מניין הצ"ג כלים. וכדרכה של תורה ברצוני להאיר ולהעיר.

(א) לכאורה יש למנות במנין הכלים את הקופיץ המוזכר בפסחים פ"ה ב' ובשקלים פ"ח מ"ג, שבו היה חותך האיברים, וכן את הסכין המוזכר בתמיד פ"ד מ"ג, שבו היה מפריד הריאה מן הכבד ואצבע הכבד מן הכבד, וכן את המעטן המוזכר שם מ"ב (לחד פירושא), שבו היו מדיחים הקרביים, וכן את י"ג הנפות שהיו במקדש כמובא בברייתא מנחות ע"ו ב', ע"ש. עוד אפשר למנות מדת עשרון המיוחדת לחביתי כה"ג לדעת ר"מ במנחות פ"ז א'.

(ב) עוד יש למנות מרחשת ומידת לוג שמן למנחות, אף דשני כלים אלו אינם אלא לקרבנות יחיד, סו"ס הרי הוצרכו להם.

(ג) המחטה לתרומת הדשן לכאורה אינה ממניין הצ"ג, שהרי היתה מונחת ועומדת בין הכבש למזבח כדתנן בתמיד סוף פ"א, ואילו הצ"ג היו מלשכת הכלים. כמו כן המגרפות והצינורות מוזכרים בתמיד פ"ב קודם הוצאת הצ"ג כלים בפ"ג, ומשמע שהיו מונחים אצל המזבח, ולא בלשכת הכלים.

(ד) סכין השחיטה נכתב (בהערה 10) שאינו נמנה בכלל הכלים, כיון דכשר אף בקרומית של קנה. ויש להאיר, הרי אין עניות במקום עשירות (גמ' תמיד ל"א ב'), ונהי דכשר בקרומית של קנה מ"מ מסתברא שהיו שוחטים בסכין של מתכת. ומ"מ מטעם אחר אין למנותה, כיון שהסכינים היו בבית החליפות, והיה לכל משמר סכין משלו, ואילו צ"ג הכלים היו מלשכת הכלים.

(ה) המגס לחלבים נכתב (בהערה 11) דלכאורה לקרבן התמיד לא היה צורך בזה, שהרי הקריבו האיברים כולם, ולא הפרידו החלבים לעצמם. ויש להאיר, דאף שלא היו צריכים לה לתמיד מ"מ צריך לחזור ולמנותה ביום המרובה, שהיו צריכים לה לשעיר החטאת שבמוספין.

(ו) בחשבון דפוסים לחם הפנים חישובו שהם במנין הכלים מאות מד עד אות פ, ולכן לא החשיבו את הקיתון של זהב מכלל צ"ג הכלים (כמו שנכתב בסוף הערה 37), אבל זה טעות, שהרי דפוסים לחם הפנים הם ל"ו, א"כ הרי הם מאות מד עד אות עט, והקיתון של זהב הוא אות פ. שו"ר באופן אחר בגליון מ"ד.

בענין מצות שמחה באכילת קדשים

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

בגליון מ"ד כתב הרה"ג ר' דוד מנחם רייכמן שליט"א להוכיח מפסוקי התורה שצריך שמחה בשעת אכילת קדשים, ומש"כ רש"י ביומא י"ד א' שדין השמחה באכילת קדשים הוא מדין למשחה, אינו מספיק, שהרי בתוס' זבחים ע"ה ב' כתבו דדין למשחה נאמר רק בחלק הניתן לכהנים ולא בחלק הבלעים, ומפסוקי התורה משמע שהדין שמחה באכילת קדשים הוא גם בחלק הבעלים, וע"כ שאין השמחה באכילת קדשים רק מדין למשחה, עכ"ד.

ואמנם התוס' כתבו שדין למשחה הוא רק בחלק הכהנים, אך רש"י כתב בפסחים פ"ו א' ד"ה אין מפטירין, כשהגיע זמנו להפטר מן הסעודה דהיינו אחר הפסח שהוא נאכל באחרונה על השובע, שכן חובת כל הקרבנות כדקי"ל למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין כו'. וכ"כ הרשב"ם שם קי"ט ב' סוד"ה כגון. וזהו שכתב רש"י ביומא דבעינן אכילת קדשים בשמחה ממה שנאמר למשחה, דלשיטתו גם בחלק הבעלים נאמר דין למשחה, ולכן בעינן שמחה באכילת קדשים גם בחלק הבעלים.

עבודה בבכורות לעתיד לבוא

הרה"ג רבי יעקב גד קליימן שליט"א -

כולל קדשים "שיח אחים" ב"ב

מזה כמה גליונות שדנו בענין מה שהביא האוה"ח מהילקוט דעתידה העבודה לחזור לבכורות לעת"ל, והתקשו מדוע לא עורר הח"ח גם את הבכורות ללמוד את דיני ההקרבה כדי להכניס לעבודה לעת"ל.

והנה בספרי "מגד יעקב" למסכת זבחים בסימן קצ"ז באות ט' הבאתי בענין זה מש"כ החזו"א (או"ח, מ"ת, קכה, ז) - דהנה הרי כבר קודם חטא העגל, במ' יום שהיה משה על הר סיני כבר ציווהו הקב"ה על קדושת הכהנים ועבודתם, ואין יתכן שבטלה בחירת הלווים רק בחטא העגל, וע"כ דבאמת גם בלא חטא העגל היו הכהנים מקריבים קרבנות ולא הבכורים, ומעיקרא כשנבחרו הבכורים לעבודה היה זה רק לזמן עד הקמת המשכן, ומ"מ לולי שחטאו בעגל היו ממשיכים לעבוד עבודת שיר ומשא (כעבודת הלווים), ומזה הסתלקו בחטא העגל, ונבחרו אז הלווים במקומם לעבודת שיר ומשא, אך לענין הקרבת הקרבנות באמת מעיקרא נבחרו הבכורים רק עד הקמת המשכן, ולא הסתלקו בזה החטא העגל.

והבאתי שם דכתב בספר "רנת יצחק" על התורה (במדבר ג, יב) דלפי דברי החזו"א נראה דדברי הילקוט שעתידה העבודה לחזור לבכורות זה רק לעבודת שיר ומשא, אך לענין הקרבה הרי מעיקרא נבחרו רק עד הקמת המשכן.

ואולי כן סבר גם הח"ח.

אולם הבאתי שם דבמדרש לא נראה כדברי החזו"א, דאיתא במדר"ר במדבר ד, ח - "בתחילה היו הבכורות משמשין עד שלא עמד שבט לוי וכו' מי לחשך שהוציא האלוקים את הבכורות מן ההקרבה והכניס את בני לוי, שנאמר קח את הלווים בגלל העגל".

ומבואר במדרש הזה דבחטא העגל הסתלקו הבכורים מההקרבה ולא רק משיר ומשא ודלא כדברי החזו"א, ויל"ע (ועע"ש משנ"ת בכל זה).

חולין ג' א' דנקטו שם דאף להצד דצריך כלי אבל לא צריך כ"ש (וכדכתבנו בקצרה בהערות שם על המכתב בגליון מ"ג), והובא עיקר ש"י זו בכל הראשונים בחולין שם, אלא דדחו רובן ש"י זו וכן בתוס' פסחים ס"ו א' נקטו דצריך כ"ש.

[ומה שהביא הכותב מתוס' ב"מ צ"ט א' י"ל דגם סובר כתוס' פסחים, או דיתכן דאם הקדיש סכין ושחט בו לכו"ע חל תורת כלי שרת וכיון דאין שימוש לקורדום אלא לשחיטה לכן לא מצא תוס' שימוש בקורדום בקדוה"ג אלא בכה"ג, ומה שהביא הכותב שליט"א ראה מה דזבחים דסכין שמטריף שגזוהו י"ל דאף אם לא נתקדש בתורת כלי שרת לא השתמשו בו יותר לא לקודש ולא לחולין כיון שהשתמש בו לקודש, ואדרבא משמע כן קצת מהוספת דברי אבא שאול בזה על הת"ק דאל"כ לא הוסיף על דבריו (שו"ר במסורת הש"ס בגליון הגמ' דברייתא זו מקורו בתוספתא סופ"ט דמנחות ושם פי' החזו"י עד"ז אלא דנקט דודאי קדוש עכ"פ קדושת דמים ולא הוציאו לחולין מחמת הנ"ל), או דיש לפרש גם שם דמירי בהקדישוהו, אלא דצ"ב כנ"ל דא"כ לא ניתוסף על דברי ת"ק כלום, אך זה בלא"ה צ"ב להצד דצריך ע"כ כ"ש מה הוסיף אבא שאול].

וכעת לענין דברי הכותב שליט"א דאין למנות כוס של זהב להשקאת התמיד דלא היה כלי שרת, והביא לזה ראייה דאם היה כלי שרת למה השקאה בכוס חשוב גוזמא לרבא בתמיד שם, נראה דמחשיב לה רבא גוזמא לעשותו משל זהב כיון דהיה רק להשקאה ואינו ראוי לייחד כוס גדול כזה שיהא כולו של זהב לזה, אמנם לייחד להיות לכ"ש מחמת חשיבותו ושימושו בקביעות לתמיד ודאי ראוי לכן [אך לפי רבא נמצא דלא היה של זהב אף שהיה כלי שרת, ובכל זאת י"ל דגם לדבריו היה בכלל הצ"ג כלים כיון דהיה של נחשת יפה כמו של זהב וכמבואר ברע"ב שם ויש לו חשיבות כשאר צ"ג כלים שהם מזהב ומכסף ממש וגם נראה כמו שאר הכלים]. ומה שנוקט הכותב דאין מקדשין לכלי שרת אלא אם צריך לזה והביא לזה מגמ' ותוס' מנחות ח' שם שאלת הגמ' רק לענין איזה צורך קבעו כלי בשיעור מדה זו במקדש אם בלא"ה לא יתקדש הסולת על ידו עיי"ש וכיו"ב בתוס' שם, ולא נראה דאפשר ללמוד כלל כזה משם.

ומה שכתב הכותב הנ"ל שליט"א בסוף דבריו עפ"י תוס' שבועות י"א דכתבו דאין עניות במקום עשירות לא נאמר אלא לגבי כלי שרת דמוכח משם דסכין של שחיטה היה כלי שרת, דאל"כ קשה למה גונזים סכין שמטריף וכמבואר בזבחים פ"ח א' והרי הטעם דאין מתקנין כ"ש שנפגם הוי רק מחמת דאין עניות במקום עשירות, עיקר קושייתו לא על הגר"מ שפירא זצ"ל תלונתו אלא על עיקר ש"י רבינו אפרים הנ"ל דלא צריך כלי שרת, ובאמת כבר הקשו גדולי האחרונים בזה עי' במנ"ח במ' צ"ה בסופו [וכתב דיש לדחות ולא ביאר]. וכן בס' מלאכת בצלאל בשבועות שם על אתר (להגאון הנודע בעל ה'נהור שרגא' על יבמות ועוד ספרים חשובים על מסכתות הש"ס), ושם כתב ליישב דשאני שחיטה דאף אם הוא עצמו אינו כלי שרת אבל עכ"פ הרי יש תורת כלי שרת בעבודתו שמקדש הדם עם השחיטה (דסכין אלימא מכ"ש וכמבנחות ע"ח א') ולכן נוהג בו דין הנ"ל לכו"ע עכת"ד. אכן דבריו מחודשים טובא דהרי עיקר דין זה נאמר על החפצא דהכלי שרת עצמו וא"כ אף אם בזה נתקדש הדם לכ' לא היה ראוי שיהא נוהג הך דינא. ובפשטות י"ל דרבינו אפרים יסבור דלא כחידוש הנ"ל בתוס' אלא דאין עניות במקום עשירות נאמר בכל דבר שהשתמשו לצורך העבודה שבמקדש, ועכ"פ בס"ד כל דברי הגאון הגדול זצ"ל עולים לענ"ד על נכון בלי פקפוק.

הערות בדיני הקמיצה

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

בגליון מ"ה כתב הרה"ג א. ל. ה. שליט"א דלכאורה התוס' לא סוברים שצריך שהלבונה תהיה בכלי שבשעת קמיצה, שהרי כתבו רק דאין להקטיר הלבונה לפני הקמיצה, ולא כתבו בפשיטות דהלבונה צריכה להיות בכלי בשעת קמיצה.

לכאורה י"ל דגם התוס' מודים דהלבונה צריכה להיות בכלי בשעת קמיצה, ומה שכתבו רק שלא יקטירו את הלבונה לפני קמיצת הקומץ, הוא דהתוס' רצו להוכיח דהלבונה ניתרת להקטרה ולכן יהיו חייבין על אכילתה במנחה שנתפגלה, וע"ז כתבו דהואיל ואין להקטיר את הלבונה לפני מעשה קמיצת הקומץ, הרי דהלבונה ניתרת להקטרה ע"י מעשה הקמיצה, אבל מה שהלבונה צריכה להיות בכלי בשעת קמיצה - אין בכך מתיר ללבונה, לכן לא הזכירו התוס' דבר זה.

הסרת החושן מהאפוד שלא בדרך השחתה

הרה"ג רבי י.ב. שליט"א

בגליון מ"ה דייק הרה"ג חיים דוד אהרון שליט"א מדברי החינוך (מצוה ק'), שאף כשמזיח החושן שלא בדרך השחתה לוקה, ולפ"ז נראה שיש ליישב את פירוש המלבי"ם בתורת כהנים פרשתא דמילואים אות קע"א, דהנה בפסוק נאמר שמשא הלביש לאהרן בתחילה את האפוד ואח"כ הלבישו את החושן, אך התו"כ שם הוציא את הפסוק מפשוטו, וביאר המלבי"ם שהוקשה לתו"כ דכיון שכבר חיברו את החושן לאפוד בפרשת פקודי, נמצא שכשהלביש את האפוד היה לבוש ממילא גם בחושן, ולמה נכתב שאח"כ הלבישו את החושן. ולכן דרשו בתו"כ שזה מלמד לדורות וכו' ע"ש.

וכתב המלבי"ם שאין לומר שהסירו את החושן לאחר שחיברוהו דהא המזיח את החושן לוקה. ולכאן למש"כ הרמב"ם דרק בדרך השחתה לוקה, שפיר י"ל שהסירוהו שלא בדרך השחתה. אמנם אם נאמר בדעת החינוך שבכל גווני עובר בלאו, יש ליישב את דברי המלבי"ם. [ואמנם החינוך עצמו משמע דס"ל שאם הזיח שלא בשעת עבודה אינו לוקה, והאחרונים תמהו ע"ז ממכות כב. ואכמ"ל].

ואגב אכתוב מה ששמעתי מעירים - מדוע לא עורר הח"ח גם על לימוד סדר טהרות, ובפרט שהרי עניני הקדשים הם בעיקר בביהמ"ק ושם יבוא מורה צדק וילמד לכהנים איך לעבוד, משא"כ עניני הטהרות שנוהגים לכל איש בביתו, ומנין נדע להזהר בכל דיני טומאה וטהרה כדי לאכול קדשים בטהרה.

ובאמת עיין במאמר תורה אור שכתב הח"ח לספר אסיפת זקנים שבו האריך בגודל לימוד עניני הקדשים, שרק בסוף דבריו הזכיר לטעם שיהיו הכהנים מוכנים לעבודה, ובכל דבריו שם האריך בגודל ענין לימוד זה מטעמים אחרים.

הרה"ג רבי יעקב גולדבלט שליט"א - חזון יחזקאל

הרה"ג רבי יעקב גולדבלט שליט"א - חזון יחזקאל

מה שכתבו בגליונות האחרונים לדון בדין העבודה בבכורות לעתיד לבוא, ונסתפקו אם יהיו צריכים בגדי כהונה וקידוש ידים ורגלים. נראה להביא ראיה לזה מהא דכתב הרמב"ם בפיה"מ זבחים פרק י"ד, שמשא רבינו הקריב מדין בכור, ולכאורה כוונתו שאעפ"י שביום השמיני עבד בתורת כהן כמ"ש רש"י בפר' פקודי ותוס' ע"ז לד., מ"מ בשבעת ימי המילואים הקריב בתורת הקרבה בבכורות, [אעפ"י שלא היה בכור, ויל"ע].

והנה התוס' בע"ז שם (ד"ה במה) דנו מאיזה טעם לא לבש משה בגדי כהונה בשבעת ימי המילואים ע"ש. אמנם לדברי הרמב"ם לכאורה הביאור משום שלא עבד בתורת כהונה אלא מדין בכור. ולפי זה מוכח שבבכור לא שייך בגדי כהונה.

וכן יש לומר לגבי קידוש ידים ורגלים, דמדברי רש"י בפר' פקודי שם (לא, מ) מבואר שרק ביום השמיני קידש משה ידיו ורגליו, וכתב בחשק שלמה תענית י"א ע"ב, שבשבעת ימי המילואים לא רחץ ידיו ורגליו. והטעם י"ל משום שבימים אלו לא עבד בתורת כהונה אלא בתורת בכור, ולא שייך קידוש יו"ר אלא בכהנים בלבד. [ומטעם זה נראה שאף שלי הבא ליצוק מים לכהן קודם ברכת כהנים צריך ליטול ידיו כמ"ש בשו"ע (או"ח קכח ס"ו), מ"מ כשאין לוי והבכור יוצק ע"י הכהן א"צ ליטול ידיו, כיון שלא נאמר בו דין קידוש יו"ר].

והטעם שבכור אינו טעון בגד"כ וקידוש יו"ר, י"ל משום שהבכור קדושתו מצד עצמו, וכמ"ש הרמב"ם בפיה"מ שם "שהעבודה לעולם אינה אלא בבכורות מאדם עד מרע"ה", משא"כ כהנים שנבחרו לעבודה, הרי זה רק כאשר בגדיהם עליהם, ויש להאריך בזה עוד ואכמ"ל.

אות מן השמים לגאולה קרובה

בחודש אלול תרצ"ט, החודש שבו פרצה מלחמת העולם השנייה, זכה הספר "זרע יצחק" עמ"ס זבחים מנחות, להתעטר במכתבי תהלה מאת גאוני הדור זצוק"ל. מן הראוי לציין דבר מופלא, ששלשה מבין גדולי הדור שהמליצו על הספר נתבארו ממש בסגנון אחד, וכתבו שריבוי לימוד קדשים בדורות אלו, הרי הוא אות מהשמים שימי הגאולה ממש מתקרבים.

מרן הג"ר יוסף שלמה כהנמן אב"ד פוניבז': "ואשר חזון נפלא הוא להמתבונן, שדווקא בדור זה האחרון הוסיפו להתעסק בלימוד סדר קדשים, אות קודש הוא שימי גאולתם של ישראל מתקרבים ובאים, אשרי המחכה. וההתעוררות להוסיף עומק בלימוד סדר קדשים הוא באמת ענין נפלא, הנובע מרגש אלו הדורות שלימודם הוא בשעתו ובזמנו הכנה להלכה למעשה ממש בב"א, ונזכה לראות בשבוע ד' שבות עמו...".

מרן הג"ר אברהם יצחק בלאך אב"ד טעלז': "גם מה שנתרבו עכשיו הלומדים ועוסקים בעניני קדשים, הוא אות מן השמים כי קרבו ימי הגאולה במהרה בימינו...".

הג"ר שלמה פיינזילבר אב"ד קיידיאן מה"ס 'יריעות שלמה': "ובדור הזה נתרבו ת"ל עוסקים בקדשים, וזהו אות נאמן שהלכה זו צריכה להלכה ולמעשה ברצות ד'...".

בדור זה שנתרבו מאד לומדי קדשים להלכה, ודאי יש בזה סימן גדול מהשמים לגאולה קרובה בב"א, ועלינו להיות ראויים לכך, וכמ"ש מרן המהרש"ם מברעזן בהסכתו לספר 'ליקוטי הלכות', שהוצאת ספרו של החפץ חיים - "זהו לאות על התנוצצות הגאולה במהרה בימינו להכינה ולסעדה בזאת התורה וגו', ומן השמים העירו את רוח הרה"ג המחבר להיות זוכה ומזכה את הרבים".

דיני הקטרת הקטורת

הרה"ג רבי שמעון הכהן ארנטרוי שליט"א

מליחה

ז. אחר כך היה עולה לראש המזבח ומולח הקטורת בקרן מערבית דרומית ששם המלח נתון¹¹, ועי' הערה.

חתיית גחלים

ח. מי שזכה במחתה לוקח מחתה של כסף מחזקת ד' קבין ועולה לראש המזבח ומפנה את הגחלים הילך והילך, ונוטל מן הגחלים שנתאכלו¹² במערכה שניה¹³, ויורד ומערה אותן לתוך מחתה של זהב מחזקת ג' קבין¹⁴.

ט. אם נתפזרו מן הגחלים קב או פחות מכבדן לאמה¹⁵, ובשבת כופה עליהם פסכתו, ואם נתפזר יותר על קב חוזר וחותרה¹⁶.

י. נכנסו שניהם לפתח ההיכל, ואחר שנטל המדשן מזבח הפנימי את הכוז היה הזוכה במחתה צובר את הגחלים¹⁷ ע"ג המזבח ומרדדן בשולי המחתה ומשתחוה ויוצא.

מעשה ההקטרה

יא. המקטיר נוטל הבזך מתוך הכף ונותן הבזך לחבירו, וחבירו מערה לו הקטורת שבבזך בחפניו עם מה שנתפזר בתוך

11 מנחות כ' ב' ושם כ"א א' נחלקו רי"ש בנו של ריב"ב וחכמים, לרי"ש א"צ מליחה ולחכמים צריכה מליחה, ועי' רמב"ם פ"ה מאיסור"מ הי"א ובכס"מ כ' שפסק כרי"ש אבל הרדב"ז והלח"מ כ' שפסק כרבנן שקטורת צריכה מליחה, וכ"כ הליקו"ה מנחות שם.

והנה נחלקו הראשונים האם יוצא ידי מליחה במלח סדומית שנותן בעשית הקטורת, דעת הכלבו שמה שאמרו מלח סדומית הוא משום על כל קרבנך תקריב מלח, וכע"ז כ' המנח"ח שיוצא במלח סדומית ידי מליחה, ודעת פסקי תוס' בכריתות דבעינן מלח דווקא בשעת הקטרה, וכן נקט הרדב"ז שם, ועי' חזו"א סי' כ"ה סקי"ז שהאריך להוכיח שאין מליחה אלא בשעת הקטרה.

והנה בגמ' מנחות שם מבואר שהיה מולח הקטורת במלח הנתון בראש המזבח, וברמב"ם שם הלכה י"ג כ' שבראש המזבח היו מולחין הקומץ וכו' ולא הזכיר הקטורת, ועי' רדב"ז וחזו"א שם.

12 ועי' רא"ש תמיד שם שכתב שנוטל מהתחתונות לפי שאינן כבויות כמו העליונות וכתב דלא גרסינן מן המאוכלות הפנימיות, אמנם ברמב"ם משמע דגרס לה אלא שמפרש נתאכלו היינו גחלים בוערות ואין קרבין להיות דשן ועי' תו"ט יומא פ"ד מ"ג.

13 ובגמ' יומא ל"ג א' מבואר שאם לא מצא גחלים במערכה שניה נוטל ממערכה הגדולה.

14 והטעם שהיה חותה בגדולה ואח"כ מערה לקטנה משום שזהו דרך כבוד של מעלה להוליכה מלאה.

ויל"ע האם חתיית גחלים חשיב עבודה ליפסל בזר ואם צריך ימין. והנה יומא מ"ח ב' חשיב בחתיית גחלים מהו ומבואר דחשיב עבודה, אמנם שם מיירי בקטורת של יוה"כ ויש לדון האם ה"ה בקטורת של כל השנה. ובחי' הגרי"ז יומא מ"ג ב' כתב דה"ה בקטורת של כל השנה, ועי' ר"ש בתו"כ צו פרשתא א' ט"ו שמשמע מדבריו דבעינן כהן דווקא. וע"ע חזון יחזקאל תוספתא יומא פ"ב ה"י שהקשה על הגר"ח הנ"ל מדברי הירושלמי שחציצה בבית יד של מחתה חוצץ, והרי כל עבודה שכשירה בשמאל אין חציצה פוסלת בה וא"כ חתיית גחלים כשירה בשמאל ואמאי חציצה פוסלת, ותירץ החזו"י דכיון דכתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש וגו' חשיב עבודה ואינה כשירה אלא בימין ולכן אף חציצה פוסלת בה.

15 ובתוס' יומא מ"ו ב' ד"ה כי האריכו אמאי אין בזה משום איסור כיבוי גחלים של מזבח ומשום הפסד קדשים, עי"ש.

16 תמיד שם רמב"ם שם. ויל"ע בנתפזר יותר מקב האם צריך לחזור ולחתות כל השיעור או דסגי להשלים מה שחסר, ובחו"ב כתב שישלים מה שחסר וא"צ לחתות כל השיעור.

17 ויל"ע האם צבירת הגחלים ורידודן בעינן ימין או דלא חשיב עבודה וכשרים בשמאל, ומדברי הר"ש בתו"כ משמע דחשיב עבודה.

שיעור הקטורת

א. מצות עשה מן התורה להקטיר קטורת על מזבח הזהב פעמיים בכל יום, שנאמר והקטיר עליו אהרן קטורת סמים וגו'. והם י"א סממנים הצרי והצפורן החלבנה והלבונה מור וקציעה שבלת נרד וכרכום הקשט וקילופה וקינמון¹.

ב. שיעור הקטורת מנה בכל יום פרס בשחרית ופרס בין הערבים², וי"א ששיעור המנה הוא מדרבנן³, וי"א מהלכה למשה מסיני⁴.

זמן ההקטרה

ג. קטורת של שחר היתה קריבה אחר הטבת שתי נרות וקודם הקטרת איברים⁵, וי"א בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות.

ד. בפיס השלישי היה הממונה אומר לאנשי בית אב חדשים לקטורת בואו והפיסו, ומי שיצא בפיס ראשון הוא זוכה להקטיר הקטורת⁶, ואם היה רק כהן אחד שלא הקטיר מימיו י"א שזוכה בלא פיס⁷, ועי' הערה.

ה. י"א שהעומד לימין הזוכה בקטרת הוא זוכה במחתה⁸, וי"א שמי שזכה בתרומת הדשן זכה אף במחתה.

הולכת הקטורת

ו. מי שזכה בקטורת נוטל כלי מלא קטורת גדוש וכיסוי היה לו ובזך שמו⁹ ונותן הבזך בתוך כלי אחר וכף היה שמו ומכסה הכף בבגד קטן ואוחז את הכף בידו¹⁰.

1 שמות ל' ז' רמב"ם תמו"מ פ"ג ה"א.
2 יומא מ"ג ב' כריתות ו' ב', ועי' תוס' שם ד"ה אחת שכתבו ששיעור מלא חפניו הוא קרוב לחומש מנה, ולפ"ז פרס הוא יותר מכ' פול מלא חפניו, ועי' בספר סם חיים שהאריך בבירור השיטות בזה.
3 רש"י זבחים ק"ט ב' ד"ה אמר רבה, ומה"ת שיעורו בכזית.
4 עי' מל"מ שם ה"ב בשם פסקי תוס' כריתות, ועי' מנח"ח מצוה ק"ג.

5 יומא ל"ג א' נחלקו אבא שאול וחכמים, לדעת חכמים מקטיר ואח"כ מיטיב ב' נרות, ולא"ש מיטיב ואח"כ מקטיר ופסק הטור כאבא שאול, והרמב"ם פסק כחכמים.

6 יומא כ"ו א' רמב"ם שם פ"ד ה"ז.

7 כ"כ הרדב"ז שם, אמנם מדברי רעק"א בגליון שם לכאן מוכח שאף באופן זה הפיסו, שלכאן קשה על מש"כ הרמב"ם שהפיסו על הקטרת בין הערבים דא"כ נפישו לה פייסות טפי מארבעה, ותי' רעק"א שכיון שכשהקטירו כולם לא היה פיס בין הערביים אי"ז מילתא דפסיקא, ומשמע שפייס בשחרית הוא מילתא דפסיקא אף כשיש רק כהן אחד שלא הקטיר.

8 תוס' יומא כ"ה ב' ד"ה תא שמע בתי' הב', ועי' מאירי, אבל דעת הרמב"ם פ"ד ה"ה שהכהן הזוכה בתרומת הדשן הוא זוכה אף במחתה.

9 תמיד ל"ג א', ופי' הרא"ש שעשו הכיסוי כדי שלא יצא ריח הקטרת, ובפי' הראב"ד כ' שלא יפול לתוכו אבק או עפר ויתערב בתוכו ויפסול.

10 והקשה הרא"ש בתמיד שם אמאי אין הכף חוצצת בין ידו לבזך, ותירץ שכיון שזה צורך עבודה אינו חוצץ, ועוד שלקחה ע"ז דבר אחר היו לקיחה. והראב"ד כתב שכיון שיש צורך בב' הכלים נחשבים ככלי אחד. ובחי' הגר"ח על הרמב"ם האריך שכל עבודה הכשירה בשמאל אין חציצה פוסלת בה, כיון שחציצה נלמד מהא דבעינן בעצמו של כהן אבל בעבודה הכשירה בשמאל אין דין עצמו של כהן אלא רק שהעבודה תיעשה ע"י כהן ולכן אין חציצה פוסלת, והולכת הקטרת כשירה בשמאל שהרי היה מקטיר בחפניו, וא"כ אין חציצה פוסלת בה, ועוד כתב שהולכת הקטרת לא חשיב עבודה כלל ואף בהובאה מאלה כשירה ולכן אין חציצה פוסלת בה. ועי' חזו"א מנחות סי' כ"ב סקי"ו שנסתפק אם הולכת הקטרת צריכה ימין אע"ג דלא כתיב בה כהן, דאפשר דאהרן היו כמו כהן, ושם בסקי"ז נקט דכשירה בשמאל ומ"מ חציצה פוסלת דחשיב עבודה.

יח. ומשעה שתעלה תמרתו נתקיימה מצות הקטרה וא"צ להמתין שיתמלא הבית עשן³⁰.

יט. אם כבו הגחלים קודם שתעלה תמרתו נפסלה הקטרת כבעל מום³¹.

כ. לאחר ההקטרה היה הכהן משתחוה ויוצא³².

מעילה בקטרת

כא. אסור להתכוין להריח ריח הקטרת³³, ואם הריח קודם שתעלה תמרתו מעל ואחר שתעלה תמרתו לא מעל אבל אסור³⁴.

קטרת בין הערבים

כב. ו"א שהיו מפיסין בשחרית לקטרת של בין הערבים³⁵, ו"א שלא היו מפיסין אלא הכהן שזכה שחרית מקטיר בה³⁶, ו"א שהזוכה בשחרית זה שעמו זכה בקטרת של בה³⁷, ו"א שאם יש חדשים שעדיין לא הקטירו מפיסין בין הערבים, ואם אין חדשים זוכה מי שהקטיר שחרית³⁸.

הכף¹⁸, ו"א שהיה מקטיר מתוך הבזך ורק הקטרת שנתפזרה בכף היה חבירו נותן לו בחפניו¹⁹.

יב. ואומרים לו הזהר שלא תתחיל מלפניך שלא תיכוה²⁰.

יג. אח"כ פרשו כל העם מבין האולם ולמזבח לפי שאסור להיות שם בשעת הקטרת הקטרת.

יד. לא היה מקטיר עד שהממונה אומר לו הקטר²¹. ואם היה כה"ג אומר לו אישי כה"ג הקטר.

טו. ומברך ב' ברכות אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכו'²² ושהחיינו²³.

טז. ומתחיל להקטיר ומפזר הקטרת על האש בנחת²⁴ בצד מערב²⁵, ומושך ידיו ויוצא כלפי מזרח²⁶ עד שתתרדד על כל האש²⁷.

יז. וצריך ליזהר להקטיר הכל בבת אחת שלא יפסיק בהקטרת²⁸, ואם הפסיק ו"א שאסור להשלים²⁹.

18 כן מבואר ברא"ש שם, וכן משמע ברמב"ם שם שכ' שנותן לחפניו מה שנתפזר עם הקטרת שבבזך, ועי' ליקוטי מהרי"ח תמיד שם. ויל"ע האם נתינת הקטרת לתוך חפניו היו עבודה להצריך אוהבו בבגדי כהונה ושלא תהא חציצה או דלמא היו רק הכשר מצוה וצ"ע.

19 כ"כ הרע"ב שם וכ"כ הבאר שבע ד"ה היה, ועי' חק נתן שנקט כן בדעת הרמב"ם.

20 ופי' הרא"ש לפי שלא הקטיר מימיו היו צריכין ללמדו כן, ולא נתבאר מי המלמדו ושמו אוהבו היה מלמדו כן.

21 ופי' הרא"ש והראב"ד שהממונה לא היה אומר לו הקטר עד שפירשו כל העם, ומשמע שזה טעם אמירת הקטר, והאמירה היתה רק אחר שפירשו, אבל הרמב"ם כ' שאמר הקטר ואח"כ פירשו, ולפ"ז טעם האמירה כמ"ש הבאר שבע כדי שלא יטול שררה לעצמו.

ואף הממונה אסור לעמוד שם בשעת ההקטרה ולכן אמר ופירש מיד או שהיה אומר לו מבחוץ.

22 עי' מל"מ מעה"ק פ"א בשם הרמב"ן שהכהן מברך על כל עבודה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכו' עי"ש.

23 עי' ספר סם חיים שהאריך בזה.

24 כ"כ הרמב"ם שם ואפשר שפי' כן לשון מרדד שהוא מרדד סולת בנחת.

25 רא"ש שם וכמו שמבואר ביומא נ"ב שצוברה פנימה שלא יכווה.

26 והרמ"ע מפאנו בס' הלכות תמידין כתב שמתחיל מצפון לדרום לפי שצריך להתחיל בימין.

27 ודעת הרע"ב שהיה צובר הקטרת בערימה ואח"כ מרדדה שלא תהא בשיפוע ותיפול מהמזבח.

28 מנח"ח מצוה ק"ג לפי שאין צירוף בכדי אכילת פרס בהקטרה.

29 כן משמע בחז"א סי' כיון שמה"ת יצא בכזית ראשון שהוקטר וכשמקטיר אח"כ מה שאינו מחויב הו"ל קטורת זרה.

30 עי' חידושי מרן רי"ז הלוי במכתב הנדפס בסופו, וביאר שם שמשעה שנתנה על האישים ומשלה בו האור נעשית מצותו, אמנם יעוי' חזו"א סי' כ' (א') סק"ג ד"ה מנחות שכ' שבקטרת אין המצוה אכילת האש אלא שיעלה העשן עי"ש.

31 ירושלמי יומא פ"ב ה"ב קטורת שכבתה הוממה כו', וביאר החזו"א סי' ל"ו סק"ט שכבתה קודם שתעלה תמרתה וצריך להביא קטורת אחרת. ועי"ש שנסתפק אם צריך אז דישון, ואת"ל שצריך משום דבעינן הקטרה בגופו של מזבח האם צריך בגדי כהונה עי"ש.

32 תמיד שם. ובשעה שיוצא פניו כלפי הקדש ויוצא דרך אחוריו כמבואר ביומא נ"ג א' וכן כהנים בעבודתן כו' כשהן נפטרינן לא היו מחזירין פניהם והולכין אלא מצדדין פניהם והולכין. ומיהו שמא רק כשנפטרינן בסוף היום שיוצאין מהעזרה יוצאין כן, אבל לא מעבודה לעבודה, וצ"ע.

33 פסחים כ"ו א' מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא וכ"כ הרמב"ם פ"ה ממעילה הט"ז. ובפשוטו משמע שאסור מה"ת, אמנם התו"י ביומא ס' א' כ' שאיסור ריח אינו אלא דרבנן, וצ"ע, יעוי' באחרונים.

34 שם ורמב"ם שם. ועי' תו"י שם שהכהנים שפיטמו הקטרת לא היו צריכין לסתום נחיריהם שלא יריחו הקטרת דחשיב א"א ולא קמיכוין, ובשם ר"י כ' דחשיב אפשר וקמיכוין וצריכין לסתום נחיריהם, ולכאוי' דין כהן המקטיר כדין מפטמי הקטרת.

35 תוס' הרא"ש יומא כ"ו א' בתי' א' וכ"כ בהגה"ה בריטב"א.

36 תוס' הרא"ש שם בתי' ה' וכ"כ הריטב"א בשם תוס' במנחות דהא דלא שנה בה אדם מעולם הוא רק בב' ימים אבל באותו היום שנה בה.

37 תוס' הרא"ש שם.

38 רמב"ם תמו"מ פ"ד ה"ח.

בשורה טובה לשוחרי הלכה

בס"ד יצא לאור הספר החשוב

"דבר משולם"

בירורי סוגיות והלכות על מסכת יומא ופ"ק דחגיגה, נכתב ע"י הגאון רבי משולם משולמי שליט"א, ראש כולל "אהל אלישבע" ללימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא.

ניתן להשיג בטל' 03-5708673

הננו להודיע כי נפתח

מוקד חדש

באיזור ויזניין בבני ברק למכירת הספרים

והדיסקים של המכון.

מס' הטל': 054-8429433

לויים בדוכנם בהלכות עבודת הלויים במקדש

וכ"כ תלמידו בשלטי הגבורים [עמ' תסה], וכ"כ בראשית ביכורים [תחילת הספר].

אכן בדרך חכמה [כחמ"ק פ"ג ה"ב בהה"ל ד"ה ועל] הוכיח להיפך, מהא דאמרין ביומא לג. דנסכי התמיד קודמין למוספין וכו', והיינו משום שצריך להביא את הנסכים מיד אחר הקרבן קודם שיקריבו קרבן אחר, וא"כ אף בעצרת תיכף אחר הקרבת המוספין מנסכים את היין ואומרים עליו שיר, ואח"כ מקריבים את שאר הקרבנות הבאים לחובת היום, שהם פר ושני אלים ושבעה כבשים לעולה, שער עיזים לחטאת ושני כבשים לזבח שלמים, ונמצא שיש לומר שיר מיוחד על שלמי עצרת יחד עם שאר העולות הבאות לחובת היום. וכן משמע מלשון הרמב"ם [שהובא לעיל] "ומתי אומר שירה על כל עולות הציבור החובה ועל שלמי עצרת", ומשמע דמלבד השיר שאומרים על עולות הציבור אומרים ג"כ על שלמי העצרת, ואינו נפטר ע"י השיר דעולות המוספין.

ונתבאר דס"ל לדרך חכמה לחלק בין ב' קרבנות מוספין דשניהם שם מוסף עליהם, וע"כ ממתנינים מלנסך הנסכים עד אחר הקרבת כולם, לבין קרבן הבא לחובת היום שאינו שייך למוספין, שצריך להקריב את נסכי המוספין מיד אחר הקרבתו, וממילא מוכרחים לשיר שיר מיוחד על שלמי העצרת.

ואולם העירני אאמו"ר שליט"א, דאין ראייה מהגמ' ביומא אלא שצריך להסמיך את הנסכים לקרבן התמיד, ושאין לאחרו עד אחר המוספין, אבל אין ראייה למוספין ושאר קרבנות הבאים לחובת היום שצריך להסמיך את הנסכים תיכף ומיד אחר הקרבת הקרבן, דשמא כיון ששניהם חובה ליום שוב אינם הפסק זה לזה.

אמנם לכאור' יש להביא ראייה לדעת האחרונים שאין אומרים שיר מיוחד על שלמי עצרת, מדתנן בסוכה נג: אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה וכו'. ואם היו אומרים שיר מיוחד על שלמי עצרת, הו"ל לומר שמוסיפין בעצרת עוד ט' תקיעות, וביותר שהרמב"ם בכלהמ"ק פ"ז הביא את התקיעות שהיו תוקעים במקדש ולא הביא שבעצרת מוסיפין תקיעות לשלמי עצרת, [ולשיטת הרמב"ם שם שהיו תוקעים בכל הרגלים ג' תקיעות בשער העליון ובשער התחתון נמצא שהיו בעצרת מ"ה תקיעות], וצ"ע.

תגובות לגליונות קודמים

ניתן לשלוח מאמרים ותגובות למדור זה גם בפקס 0722-722-306

בכוונה ליהנות מהשיר, ומוכח שאף למ"ד עיקר שירה בכלי ולדידיה עיקר הבסומו הוי ע"י הכלי, מ"מ אין לכוון ליהנות ממנו.

ומה ששייך להדר ביופי הקול, היינו שיהיה נאה למי ששרים לפניו, הריעו לה' כל הארץ, פצחו ורננו וזמרו, נריעה לפני המלך ה', וכך הוא הכבוד לפני מלך הכבוד, וכן הוא גם בשאר הידורי מצוה, ומדוייק בלשון חז"ל התנאה לפניו במצוות.

והא דאמרו יומא ע' א' ואח"כ כל אחד ואחד מביא ס"ת מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים, פשוט שאין זה עיקר דין ההידור שיראוהו רבים, אלא שיש כבוד להשי"ת ומצוותיו

אם אומרים שיר על שלמי עצרת

הרה"ג רבי שמואל הלוי לאבינשטיין שליט"א

בש"ת חקרי לב [או"ח סי' נ] נסתפק ביסוד חיוב שירה דאורייתא, האם צריך לומר שיר על כל קרבן וקרבן, או שמספיק לומר שיר אחד על כל הקרבנות הקריבים באותו יום. וכתב שיש לחלק בין תמידין ומוספין שצריך לשורר על כל אחד בפני עצמו, לבין כמה מוספין הקרבין באותו היום שאומרים שיר אחד על כולם. והביא ראייה מסוגיית הגמ' בסוכה נה. [ורמב"ם כהמ"ק פ"ז ה"ה] דביום שיש בו כמה מוספין תוקעים ואומרים שיר אחד על כולם. וכ"כ בפסקי רי"ד [סוכה נג:] "ואע"פ שהמוספין הרבה בהמות כל נסכיהן היו מנסכין ביחד ואומר עליהן שיר אחד", וכן מבואר בסדר עבודה לרמ"ע מפאנו [פרק ז] ובשלטי הגבורים [עמ' תנד] שהביאו את השיר בסדר הקרבת מוסף של שבת ר"ח לבסוף אחר ניסוך כל הנסכים, וכ"כ הפני יהושע [ר"ה ל:] ובסדור יעב"ץ [מוסף ר"ח] ובדעת קדושים [עמ' כה] ובמנ"ח [מ' רצט סקי"ד] ובקונטרס עיקרי הקרבנות [אות פה ובסדר עבודת יוה"כ אות ו], בבנין שלמה [ח"ב סי' נא] ובחזו"א [ערכין סי' ל' סק"ז].

והנה בערכין יא: איתא, תני רב מרי בריה דרב כהנא "על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים, ומה שלמים קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן, ופרש"י ואין לך שלמים קדשי קדשים אלא כבשי עצרת דשלמי ציבור הן וכתוב בהו קדש יהיו לה' לכהן, וכ"כ הרמב"ם [כלהמ"ק פ"ג] ומתי אומר שירה על כל עולות הציבור החובה ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין.

ויש לעיין האם אומרים שיר נפרד על שלמי עצרת, מלבד השיר שאומרים על התמידין והמוספין, שהרי בגמ' ילפינן מן הפסוק "על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" דאף שלמי עצרת טעונים שיר, ולא דמי ליום שיש בו ב' מוספין דיסוד החיוב הוא שיר אחד מחמת אותו היום [דהיינו החפצא של אותו היום שהוא "שבת ראש חודש"] ושניהם נכללים בחיוב ד"על עולותיכם", משא"כ שלמי עצרת דהוא חיוב אחר ד"על זבחי שלמיכם", או דאומרים שיר אחד על המוספין יחד עם שלמי עצרת, וכבר נסתפקו בזה בחקרי לב [סי' צב] ובאבני נזר [או"ח סכ"ה].

ומצאתי בסדר עבודה לרמ"ע מפאנו [פ"ח וסוף פ"ט] שכתב להדיא שאומרים בעצרת שיר אחד אחר הקרבת כל הקרבנות,

האם יש מצוה לשמוע את שיר הלויים

הרה"ג רבי אמו"ג שליט"א – תפרח

במש"כ רבי חיים לב שליט"א בגליון מ"ה שרק אם יש מצות שמיעה שייך להדר שיהיה נשמע קול השיר ביופי הניגון וכו'. והדברים פלא, וכי יש מצוה לראות האתרוג מדיש מצוה ב'הדר', וכי יש מצוה לראות המנורה מדבעינן של זהב.

ועוד דאדרבה קול מראה וריח לא נהנין ולא מועלין, כדאמר פסחים כ"ו א' וכן פסק הר"מ פ"ה הט"ז מהל' מעילה, וקול היינו קול השיר דכלים כדפרש"י שם ובכריתות ו' א', הרי דאין להאזין

שיר של יום בפורים במקדש

הרה"ג רבי אהרן הכהן פרידמן שליט"א

בגיליון מ"ה הסתפק הרה"ג ר' יוסף אינדיג שליט"א, "באיזה יום אמרו בפורים את השיר המיוחד ליום זה, האם אמרוהו בט"ו באדר שהוא פורים לבני ירושלים, אבל בי"ד באדר אמרו את השיר הרגיל, או שאמרו את השיר גם בי"ד כיון שהוא פורים ברוב העולם". ולכאורה יש לומר צד שלישי שאמרו את השיר רק בי"ד, אלא שלכאורה כיון שבית המקדש בנוי בירושלים ובו נוהגים פורים בט"ו, מסתבר שיאמרו את השיר של פורים לכל הפחות גם בט"ו. ונראה עוד שמסברה זו יש לפשוט שלא יאמרו את השיר בי"ד, כיון שבמקום המקדש יום י"ד אינו יום הפורים.

ואף שיתכן למצוא סברא לצד זה, דכיון ששירת הלויים נאמרת על קרבן התמיד, וקרבן התמיד הוא קרבן של כל ישראל, א"כ אולי יש לילך ביום י"ד אחר רוב ישראל, ולומר בו את השיר המיוחד ליום הפורים. אלא שכ"ז אינו אלא לסברא בעלמא, ולקושטא דמילתא נראה ברור שיש לילך אחר מקום הקרבת הקרבן בירושלים, ולא איכפ"ל מקום הציבור שהם בעלי הקרבן.

ויל"ד בפורים משולש מתי יאמרו במקדש את השש"י של פורים. ואפשר שיהיה הדין בזה כמו שדנו הפוסקים לענין זמנינו מתי יש לומר את השש"י בפורים המשולש.

כשמחשיבים ומכבדים אותם, ועי' היטב רש"י שם. (ועי' שערי תשובה שער ג' אות קמ"ח).

עוד הביא מדברי רש"י באיכה שיש חיוב שירה בקול רם. ודימה זה לדברי המ"ב סי' קס"ח צצריכים הכהנים להגביה קולם שישמעו כולם. יש להעיר ע"ז, דהתם יסוד דינו נלמד בספרי מ"אמור להם" שיהיו כולם שומעים הרי שהוא דין עצמי שישמעו כולם, אבל כאן שלא נאמרה דרשה על שמיעה, מסתבר שאפילו נמצא דין קול רם אין לנו לפרשו משום שמיעה.

ויש להוסיף עוד בזה, דהנה העמק ברכה (נשיאות כפים אות ה') כתב שמדברי הספרי הנ"ל ראייה לדברי הבית הלוי המפורסמים שא"א לצאת בנשיאות כפים ע"י שומע כעונה משום דין קול רם, כיון שלפי דברי הספרי שהוא דין עצמי של שמיעה וכו"ל, פשוט שאין זה שייך לדיבור שנאמר בו ג"כ שומע כעונה כמו הדיבור]. אכן ביישוב דברי החזו"א (או"ח סי' כ"ט) שכתב ששייך בזה שומע כעונה י"ל, דס"ל דכיון דהך דינא ילפינן מ"אמור להם" הרי דמשמעות קרא דהוי דין ב"חפצא דהאמירה" שתהא באופן של "אמירה" הנשמעת לכולם, ומשו"ה שייך בזה שומע כעונה על קיום פרט זה ב'דיבור', ולפ"ז אף אם נדמה לזה את השיר, הרי נמצא שאף כאן יסוד הדין הוא בשיר עצמו שיהא בקול רם, ולא בפועל יוצא דהיינו שיהא "נשמע" [וכמו שמצינו לדברי החזו"א ששייך בזה דין שומע כעונה].

וא"כ אין ראייה משם כלל למצות שמיעה גבי שיר, אלא להיותו "קול הנשמע" היטב כדרך הנגינה והזמרה בשמחה שבאים בהרמת קול.

גפן של זהב תמיהות וקושיות בהלכה

(בסדר תמיד של בין הערביים) תמה עליהם, דכיון שתמיד של שחר ושל בין הערביים שוים בכל ענין חוץ ממה שנתפרש להיפך,

וכמש"כ הרמב"ם ספ"ו מתמידין ומוספין, למה לא יהיה נוהג סדר זה גם בבין הערביים. ולכן סידר שם גם בתמיד של בין הערביים, שהיו מברכין אהבת עולם, ואמת ואמונה, וקורין את שמע. וכן כתב בספר תפארת יעקב במשניות, שכן משמע מדברי הרמב"ם הנ"ל, שהיו קורין ק"ש וברכותיה גם בתמיד של בין הערביים, והביא שכן הוא בסדר העבודה שבספר מצות השם ובסידורים, וכן סידר גם בספר עבודת הקרבנות (לרבי אהרן הכהן ז"ל חתן החפץ חיים זצ"ל).

ויש לתמוה, שהרי תמיד של בין הערביים היה נשחט מבעוד יום, ואפילו קודם פלג המנחה, ולא הגיע זמן קריאת שמע של ערבית כלל, ומה ענין קריאת שמע וברכותיה בשעה זו. ואין לומר דס"ל לגר"י עמדין, שקריאת שמע זו לא באה רק משום מצות ק"ש, אלא גם מדין עבודת הקרבן, שהרי בסדרי המוספין שבסידורו סידר רק ברכת עבודה וברכת כהנים, ולא כתב שאמרו ק"ש וברכותיה, ומוכח שגם הוא מודה שאין זה אלא רק משום מצות ק"ש, וא"כ גם בתמיד של בין הערביים אין להם מקום, וצ"ע.

ומה שדקדקו מהרמב"ם, שכתב שסדר תמיד של בין הערביים שוה לשל שחר, יש לדחות, דלא איירי הרמב"ם אלא בסדר עבודת הקרבן עצמו, ולא בק"ש וברכותיה, שאינם שייכים לעבודת הקרבנות. וכן מוכח מהא דמבואר ברמב"ם בהלכות תפילה (פי"ד הי"ד) שגם ברכת כהנים לא היתה במקדש אלא בשחר בלבד, ואעפ"כ לא הזכיר כאן בהלכות תמידין ומוספין שהיה בזה חילוק בין תמיד של שחר לשל בין הערביים, והוא משום שאי"ז שייך לעבודת הקרבן עצמו, וא"כ גם לגבי ק"ש וברכותיה אין ראייה מדבריו שהיו שוים.

אכילת פסח שני לאור הנה

הרה"ג רבי ברוך ברשנקו שליט"א

בגמ' יומא עד: מבואר שהרוצה לשבוע מסעודתו יעדיף לאכלה ביום, כיון שאין אדם שבע לגמרי אלא אם רואה המאכל, [ולכן סומא אוכל ואינו שבע].

ועי' במהרש"א בח"א שם, שהוכיח שאף בלילה אדם שבע אם אוכל לאור הנה, מהא דפסח נאכל על השבוע ומוכח שניתן לשבוע ממנו כיון שהוא נאכל לאור הנה.

ולפי דבריו יצא נפ"מ שלא רק בפסח ראשון יש להדליק את הנה כמו בכל יו"ט, אלא גם בפסח שני צריך להדליק נר ולאכול לאורו, כדי לקיים את המצוה לאכול הפסח על השבוע. [ואף בפסח שני יש דין על השבוע כמ"ש באבי עזרי"פ י"מ מק"פ הי"ב].

ק"ש וברכותיה בתמיד של בין הערביים

הרה"ג רבי יהודה שלמה הלוי שטראוס שליט"א

בתנ"י דתמיד (דף ל"ב ע"ב) וברמב"ם (פ"ד מתמידין ומוספין ה"ו) מבואר שאנשי המשמר היו מתפללין בין זריקת התמיד של שחר להקטרתו, ברכת אהבה רבה, עשרת הדברות, שמע והיה אם שמע ויאמר, ברכת אמת ויציב, עבודה, וברכת כהנים. ולא נתבאר אם גם בתמיד של בין הערביים היה סדר זה.

ובסדר העבודה להרמ"ע מפאנו ז"ל, ובסדר עבודת מקדש למהר"ם די לוזאנו ז"ל, (שנדפס אח"כ בתוך ספרו שתי ידות), לא נסדר סדר זה בתמיד של בין הערביים. אמנם בסידור הגריעב"ץ ז"ל

והראנו בנינו סיקור פעילות המכון בחודש ניסן

שנערכו ע"י המכון - להמחשת סדר הקרבת פסח ושלמי שמחה - בהדגמה חיה.

בשני כנסים מרשימים שהתקיימו בבני ברק ביום ח' בניסן ובמודיעין עילית ביום ט"ז בניסן, הומחשו בצורה חיה כל עבודות הקרבן: קבלה, זריקה, הוצאת אימורין, תנופת חזה ושוק בשלמים ועוד, ע"י הרה"ג רבי אמיתי בן דוד שליט"א וע"י הרבנים לומדי הכללים של מכון תורת הקרבנות.

בראשית כל כינוס נמסר שיעור מיוחד הממחיש את אופן ביקור הבהמה לצורך הקרבה, ע"י הרה"ג רבי דניאל פלינט שליט"א הבקי בעניני מומין, ולאחר מכן הוחל בהמחשת ארבע עבודות הקרבן ובפירוט מוחשי על חלקי הבהמה המיועדים להקטרה.

הזדמנות מיוחדת נקרתה לציבור המשתתפים לזכות במצות 'נתינת זרוע לחיים וקיבה לכהן' (הנוהגת בבהמת חולין), ובס"ד רבים קיימו בהידור את נתינת המתנות לרבנים הכהנים, הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א מנשיאי 'ממלכת כהנים', והגאון רבי ישראל כהן שליט"א מרבני מודיעין עילית.

בשלהי חודש ניסן התקיים בירושלים הכינוס הגדול "פתאום יבוא" ע"י מכון תורת הקרבנות, בהשתתפות מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ועוד.

לקראת השעה היעודה לכינוס המרומם, התכנסו מאות בני עלייה מכל רחבי ירושלים עיה"ק לביהמ"ד "חניכי הישיבות" רוממה, על מנת לשמוע את דברי גדולי הרבנים שליט"א, בגודל השעה ובחשיבות העיסוק בתורת הקדשים להלכה כהכנה לגאולה.

הרבנים הגאונים עוררו את הציפייה לגאולה שיכולה להגיע בכל רגע, וכמאמר הנביא 'פתאום יבוא אל היכלו האדון' והדגישו את החובה לעסוק בסוגיות הגמ' הדנות בעניני הקרבנות, כדי להיות מוכנים בקרוב לעבודת המקדש.

משאות הרבנים נדפסו בס"ד בגליון מיוחד שיצא בחודש ניסן. לתועלת אלו שלא הגיע לידם הגליון, הובאו בעמוד הבא דברי מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, אשר מפני חשיבות הענין האריך בדרשתו יותר מהרגלו - כפי שמסרו מקורביו ושומעי לקחו. בגליונות הבאים יובאו בשלמות אי"ה דברי הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א, הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א, הגאון רבי חיים קוק שליט"א, וכן דברי הגאון רבי מרדכי סלושץ שליט"א שעמד על חשיבות לימוד סדר טהרות להלכה כהכנה לגאולה.

בסיום הכינוס יצאו המשתתפים הרבים בהרשה מרוממת על הזכות שהיא חובה - בשעה נעלה זו הקרובה לגאולה, להתכונן ולברר את הלכות הקודש והמקדש, כדי להיות מוכנים ל"פתאום יבוא אל היכלו האדון" במהרה בימינו אמן.

הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א נואם בכינוס הגדול ברוממה

הציבור בכינוס הגדול - ביהמ"ד חניכי הישיבות רוממה

אילו היה חי בדורינו, סנגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, ודאי היה המשיח כבר מגיע. הציפייה האדירה לגאולה ולבנין ביהמ"ק שבלטה בחודש ניסן האחרון, היתה ודאי מסייעת לו לעמוד לפני בורא עולם ולומר: "ראה כמה כמהים ומצפים בניך לביאת משיח בן דוד ולהשבת עבודת הקרבנות בבית המקדש!".

התכנון שהוצג בפני מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, להכין כבש מבוקר עבור כל המעוניינים לזכות בהקרבת הפסח - אם ייבנה המקדש, קיבל את אישורו וברכתו עוד לפני חודש ניסן. כאשר נשאל מרן הגר"ח, אם ירצה לקבל ג"כ חלק בקרבן אם נזכה להקריבו, השיב בחיוב. לאור זאת נועדו במכון תורת הקרבנות עם כהן ת"ח הבקי בהלכות העבודה, וכן עם מנכ"ת ת"ח המומחה בניקור חלקי הבהמה כנדרש בקרבן פסח, וסיכמו עמם שאם נזכה בס"ד לבנין המקדש ולהקרבת ק"פ, ויהיה בהם צורך לעבודות אלו במקדש, הרי שהם יהיו אחראים לעשות זאת בצורה המושלמת ביותר.

עם פרסום הדברים הצטרפו רבים וטובים מחשובי הלומדים לרשימת המעוניינים, ביניהם רבנים חשובים שליט"א אשר הדגישו את ציפייתם לזכות עוד השנה להקריב את קרבן הפסח במקומו וכהלכתא.

ריבוי המצטרפים ללא הפסקה, הפעים שוב ושוב את העוסקים במלאכת הקודש, והוכיח עד כמה משתוקק עם ישראל לקיום מצוות הפסח בהידור, וכמה עז רצונם של כל אלו שהזילו מכספם למטרה נשגבה זו - להיות מוכנים ככל האפשר למצוה יקרה וחשובה זו - מצות הקרבת הפסח.

בד בבד עם ציפיית הלב העמוקה להקרבת הקרבן, נקבצו לומדי ישיבת בין הזמנים 'ממלכת כהנים', על מנת ללבן את אחת הסוגיות המעשיות ביותר בהלכות אכילת קרבן פסח.

עשרות אברכים ובחורים צללו בעומק העיון בליבון סוגיית 'אכילת הפסח בחבורה אחת' ועוד סוגיות, והעלו בחכתם בירורי הלכה נפלאים, הנוגעים למעשה לכל הבא לקיים את מצות אכילת קרבן פסח. [הדברים יפורסמו אי"ה בגליון ועוד חזון למועד].

וכאן המקום להודות לכל אותם שזכו להשתתף בהחזקת לימוד נפלא זה, והרימו את נדבתם לישיבת בין הזמנים דרך ארגון 'זכנו'. זכותם העצומה בקירוב הגאולה ובנין בית המקדש, יעלה לפני ה' להשפיע עליהם ועל בני ביתם הרווחה והצלחה בכל מעשה ידיהם ברוב שפע וברכה, ויזכו לקיים את כל מצוות הקרבנות בבית הגדול והקדוש במהרה בימינו אמן.

הביקוש העצום לידיעת דיני הקרבנות, מצא את ביטויו במהלך חודש ניסן בהשתתפות אדירה של מאות לומדים, הן בשיעורים על דיני הקרבת הפסח וקרבת העומר, והן בכנסים היחודיים

חלקי הבהמה מסודרים ומסומנים במגשים - כנס המחשת שלמי שמחה מודיעין עילית

חלק מהציבור בהמחשת הקרבת הפסח - אולם 'דרכי איש' ב"ב

משא מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

בכינוס "פתאום יבוא" ביהמ"ד חניכי הישיבות רוממה ירושלים כ"ז ניסן תשע"ז

הגמ' במנחות (יח) אומרת שכהן צריך לקבל על עצמו לקיים את כל עבודות הכהונה, ונכלל בזה גם נשיאת כפים. ונראה לומר, שכהן שלומד את דיני הקרבנות שנחשב כאילו מקריב קרבנות, יתכן שהוא יותר חשוב מכהן אחר שרק מקבל עליו לקיים את הכל כשייבנה המקדש, שהרי כהן זה מלבד מה שנושא את כפיו הרי הוא גם מקריב קרבנות, וכמו שאמר הקב"ה שזה נחשב ממש כאילו הקריב.

מבואר ברמב"ם (מלכים פרק יב), שבזמן שהמשיח יבוא, יאמר אליהו הנביא על כל אחד ואחד מאיזה שבט הוא, ויתחיל לייחס את הכהנים. והסיבה לכך נראה כיון שהכהנים נחוצים יותר לכלל ישראל, שהרי צריכים אותם לעבודה. ולפי זה נראה שאליהו הנביא יקדים לייחס לכהונה את אלו שלומדים את הלכות הקרבנות, כיון שהם הכינו את עצמם לעבודה.

אין ספק שיש ענין גדול לכל הכוללים שילמדו את הלכות הקרבנות ויכינו את עצמם לביאת המשיח ולעבודת הקרבנות. ואמנם לא רק כהנים צריכים לעסוק בזה אלא גם תלמידי חכמים העוסקים בעבודה הקב"ה מקבל את הלימוד כהקרת קרבנות. ולכן גם תלמידי חכמים צריכים ללמוד, וכמו שסידר הח"ח בספרו 'ליקוטי הלכות' את ההלכה למעשה מכל סוגיא, וזה דבר חשוב מאד, שכל כהן יקבע לעצמו כל יום רבע שעה של לימוד בספרים 'תורת הקדשים' ועוד ספרים שנכתבו בלשון צה, והם מבארים את עיקר הדינים הלכה למעשה. וזו תכלית האסיפה הזאת שכהנים ילמדו קדשים ויעסקו יום יום בלימוד הדינים למעשה, וכן תלמידי חכמים שזוכים ללמוד סדר קדשים שילמדו בעיון עד ההלכה למעשה.

ברצוני להוסיף שיש הרבה בזמן הזה שאינם אומרים מדי יום את פרשת התמיד ופרשת הקטורת, אבל כבר קבעו חז"ל שיש לומר אותם בסדר התפילה, וידוע שבזוהר יש כמה מאמרים על חשיבות הדבר. ובפרט שבאמירה זו אנחנו מראים להקב"ה שאנחנו מבקשים וחפצים שתחזור עבודת הקרבנות למקומה, ובודאי א"א לדלג על זה.

אני מקווה שמהאסיפה הזו תבוא התעוררות גדולה ללמוד קדשים למעשה, ובמיוחד הכהנים שאינם יכולים היום לעבוד במקדש צריכים עכ"פ לעסוק בהלכות הקרבנות, וכמו שהקב"ה אמר שהוא מחשיב את הלימוד כהקרה ממש. יהי רצון שהקב"ה ירחם עלינו ויקבל תפילתנו ונזכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן".

"הגמרא בשבת אומרת שלאחר פטירתו של אדם שואלים אותו 'ציפית לישועה'. מה זה ציפית לישועה. יתכן שאדם 'מקווה' שתבוא הגאולה, אבל 'לצפות' לגאולה זו דרגה אחרת לגמרי. ויש הבדל גדול ביניהם. אדם שמקווה למשיח מאמין שהוא באמת יבוא, אבל יתכן שאינו מצפה דווקא שיבוא עכשיו. אבל מי שמצפה למשיח מחכה שהוא יבוא עכשיו, וממילא הוא כבר מתכוון לביאתו בלימוד דיני הקרבנות וסדר קדשים, וכמובן שהוא גם חוזר בתשובה.

חשוב מאד שכהנים ילמדו קדשים ויעסקו יום יום בלימוד הדינים למעשה, וכן תלמידי חכמים שזוכים ללמוד סדר קדשים שילמדו בעיון עד ההלכה למעשה.

בילקוט (ירמיה לג) מובא שהקב"ה אמר שגם בזמן שאין ביהמ"ק קיים, אם יעסקו הכהנים בקדשים הרי זה נחשב לפניו כאילו הקריבו קרבנות. שואל הח"ח הרי כאשר ייבנה בית המקדש ירצו כל הכהנים להקריב קרבנות, א"כ למה עכשיו לא עוסקים כולם בלימוד עניני הקרבנות, והרי הקב"ה הבטיח שהעסק בלימוד הזה נחשב כאילו הקריבו. אומר על כך החפץ חיים שני תירוצים. תירוץ אחד, שדווקא כיון שזה חשוב כ"כ לפני הקב"ה, היצה"ר מקטרג ומונע מאתנו לזכות בדבר הנשגב הזה. תירוץ שני, אומר הח"ח, שלימוד סדר קדשים הוא דבר קשה ולכן נמנעים מזה רבים. אמנם כל זה בזמנו, אבל בזמנינו שיש הרבה ספרים בדיני הקרבנות, כמו 'עבודת הקרבנות' לחתן החפץ חיים ועוד ספרים, הרי ודאי שאי אפשר לטעון כך.

בגמ' בב"מ (קיד) מבואר שהאמוראים למדו סדר קדשים וכמו שאמר רבה בר אבוב 'בשיתא לא מצינא בארבעה מצינא', וביאר רש"י שסדר קדשים נחשב שנוהג ממש למעשה גם בזה"ז, פשוטו כמשמעו, ולמה כיון שאם לומדים בו זה נחשב כאילו הקריבו קרבנות. מורי ורבי הגאון רבי משה שניידר זצוק"ל סיפר לי, שבתקופה שהחפץ חיים פתח כולל קדשים, שאל אותו הרב שניידר (שהיה מקורב אליו מאד, היות והח"ח גידל את אשתו שהיתה יתומה בנערותה), 'למה טורח החפץ חיים לפתוח כולל קדשים ולשלם לעשרה אברכים שילמדו דברים שאינם נוהגים בזמן הזה, הרי אפשר לשלם להם שיעסקו בהצלת נפשות משמד רוחני כגון מההשכלה וכיו"ב, וגם זה יכול להביא את המשיח. אמר לו הח"ח, 'אתה צודק, חייבים לפעול להציל ולחזק נפשות אלו, אבל חייבים גם ללמוד קדשים ולהתכוון לביאת המשיח, ואם אני לא אטרח לפתוח כולל קדשים הרי זה לא יהיה'. ובאמת יש חשיבות מיוחדת ללימוד קדשים כדי לדעת את עבודת הקרבנות, שהרי זה תנאי ממש לביאת המשיח.